

سرشناسه:

صادق زاده، ذبیح الله

عنوان و نام پدیدآور:

روش های اصلاح جامعه زندانی از منظر قرآن کریم/ ذبیح الله صادق زاده

مشخصات نشر:

قم، آبات، ۱۳۹۹

مشخصات ظاهری:

۱۳۷

شابک:

۹۷۸-۶۲۲-۷۳۷۰-۱۳-۳

وضعیت فهرست نویسی

فیبا

موضوع:

زندان - جنبه های مذهبی - اسلام

موضوع:

قرآن و اجتماع

موضوع:

اسلام و مسائل اجتماعی

رده بندی کنگره:

BP ۱۹۵/۶

رده بندی دیویی:

۲۹۷/۳۷۵

شماره کتابشناسی ملی:

۷۳۱۹۱۵۵

انتشارات آبات

تلفن: ۰۹۱۰۷۷۱۷۱۸۷

عنوان کتاب: روش های اصلاح جامعه زندانی از منظر قرآن کریم

نویسنده: ذبیح الله صادق زاده

صفحه آرای: سمیه سادات جهانبین

ناشر: آبات

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: چاپ اول / ۱۳۹۹

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

حق چاپ برای مؤلف محفوظ می باشد

روش‌های اصلاح جامعه زندانی از منظر قرآن
کریم

مؤلف:

ذبیح‌اله صادق‌زاده

مقدمه

قرآن کریم کتابی است با رسالتی جهانی و همیشگی، به عبارت بهتر اگرچه که قرآن، از جهت نزول، زمان مند و مکان مند است، اما از جهت امتداد رسالت و غرض، برای تک تک افراد و همه جوامع، در تمام دوران های بشری برنامه و دستور العمل دارد. قرآن به عنوان معجزه جاویدان پیامبر بزرگوار اسلام صلی الله علیه و آله برترین کتاب شناخت و معرفت است، کتاب انسان سازی و تربیت که تمامی راههای رستگاری در آن یادآوری شده است. قرآن کتاب نور، روشنایی و حکمت است که سعادت و نیک بختی انسانها را در پرتو عمل به مضامین بلند و نورانی خود تضمین نموده است؛ پاداش پیروان خود را بهشت برین و کیفر مخالفین خود را آتش قهر و غضب پروردگار معرفی کرده است. از این مسعود نقل شده که می گفت: «هر که به دنبال علم است، باید که در معانی قرآن تدبر نماید و به تفسیر آن بپردازد. زیرا علم اولین و آخرین در قرآن است».

شناخت قرآن، برای هر فرد عالم به عنوان یک فرد عالم، و برای هر فرد مومن، امری ضروری و واجب است. اما برای یک عالم انسان شناس و جامعه شناس، شناخت قرآن از آن جهت ضروری است که این کتاب در تکوین سرنوشت جوامع اسلامی و بلکه در تکوین سرنوشت بشریت موثر بوده است. نگاهی به تاریخ این نکته را روشن می کند که عملاً هیچ کتابی به اندازه قرآن بر روی جوامع بشری و بر زندگی انسان ها تاثیر نگذاشته است. خدای سبحان که متکلم قرآن و نازل کننده آن است، از هر موجود دیگری قرآن را بهتر می شناسد و در تعریف او شایسته تر از هر صاحب نظر دیگر است؛ بلکه سزاوار بودن ذات اقدس الهی قابل سنجش با صلاحیت دیگران نیست؛ زیرا آنان یا اصلاً قرآن شناس نیستند و

یا در پرتو معرفتی خداوند آن را شناخته و می‌شناسند؛ بنابراین، برجسته‌ترین تعریف، همانا تعریفی است که خداوند دربارهٔ این کتاب عظیم آسمانی نموده است.

خداوند سبحان، قرآن کریم را به عنوان تبیان همه چیز به انسانها شناسانده و چنین فرموده است: ﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تَبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ﴾ یعنی هر چیزی که در تأمین سعادت انسان سهم مؤثر دارد، در این کتاب الهی بیان شده است و اگر انجام کاری عامل فراهم نمودن سعادت بشر است، در آن آمده و اگر ارتکاب عملی مایهٔ شقاوت بشری می‌گردد، پرهیز از آن به صورت یک دستور لازم در آن تعبیه شده است.

خداوند سبحان، قرآن کریم را به عنوان نور و هدایت و اوصاف کمالی دیگر معرفتی نمود و لازمهٔ این توصیف، آن است که قرآن حاوی همهٔ معارف و قوانین سعادت بخش بشری است و در روشن نمودن آنها نیز همانند نورافکن می‌رومند، قوی و غنی است؛ یعنی هم در محتوا بی‌نیاز از علوم دیگران است و هم در دلالت بر آنها مستغنی از چاره‌جویی اغیار. لذا کسی نمی‌تواند مطلبی از خود بر مطالب قرآن کریم بیفزاید یا از آن بکاهد و نیز نمی‌تواند روش تبیین و دلالت خاصی را بر او تحمیل کند. محتوای قرآن دربارهٔ خدا بر توحید و یگانگی او تأکید دارد. قرآن خدا را به انسان نزدیک‌تر از رگ گردنش می‌داند، رابطهٔ انسان با خدا را بی‌نیاز از واسطه می‌داند و انسان را به تسلیم در برابر امر خدا فرمان می‌دهد. قرآن پدیده‌های طبیعی را نشانه‌هایی (آیات) برای خدا می‌شمارد؛ دین و حقیقت را یکی می‌داند و تنوع ادیان را حاصل تنوع در مردم می‌داند. قرآن قوانین و حقوق در جامعهٔ اسلامی را نیز تعریف می‌کند. قرآن مؤمنان را به جهاد در راه خدا می‌خواند و آنان را به نیکوکاری، به ویژه دربارهٔ مسکینان و یتیمان فرا می‌خواند. طبق حدیث ثقلین قرآن به همراه اهل بیت دو گوهری هستند که مسلمانان باید به آن دست بیازند تا گمراه نشوند. آری؛ قرآن کتابی است

که رستگاری انسان را در دو جهان تضمین می‌کند، همچون مشعلی فروزان، انسان را از تاریکی‌های جهل و نادانی‌های می‌بخشد. و در سرای دیگر، او را، محبوب حضرت پروردگار می‌نماید. قرآن، بهترین فتح‌کننده قلّه بلند عزت است. قرآن، چکیده جهان هستی است، و طبق فرمایش امام باقر (ع): «قرآن همانند دو ستاره تابناک آسمانی (خورشید و ماه)، صحنه زندگی انسان‌ها را روشن می‌کند».

عاشقان واقعی قرآن، کسانی هستند که شب‌ها، قرآن را تلاوت می‌کنند و با آن مأنوس هستند و روزها، در صحنه پر آشوب زندگی از آن الهام می‌گیرند، شبانگاهان پهلواز رختخواب ناز تهی می‌کنند و با دستورات شفا بخش آن، بیماری قلبی و روحی خود را درمان می‌کنند.

آری، قرآن و اهل بیت، مکمل، معرف و مفسر همدند، به هوش باید بود که نور قرآن، به تنهایی هادی و هدایتگر نیست. شفا نیست. باعث طراوت و زنده شدن دل‌ها نمی‌گردد. نور وحی و نور ائمه، عدل یکدیگرند و به تنهایی ناقصند. قرآن صامت، با انسان، ارتباط برقرار نکرده و پیام رسانی نخواهد داشت، بلکه باید، قرآن ناطق بیاید و ترنم قرآنش، گوش و دل و جان را، نوازش داده و آیات را تفسیر نماید، تأویل نماید و با صورت ملکوتیش جان‌های مرده را، حیات جاودان، بخشد. قرآن، برنامه‌ای عملی و راه‌کاری اجرایی است که همه اصول و مقررات زندگی فردی و اساسی‌ترین هدف قرآن، تأسیس امت یا همان جامعه ممتازی است بنا بر این، قرآن، خواهان رحمت و خیر برای همه بشر است و از انسان‌ها می‌خواهد که قرآن کریم، مجموعه‌ای از ارزش‌های ثابت را مبنای آموزه‌های خود قرار داده است و انسان‌ها را دعوت - و گاه موظف - نموده است که به این ارزش‌های والای انسانی بازگشت به نهاد پاک انسانی: قرآن، دعوت بر پایه فطرت را اساس کار خود می‌داند و تعالیم خود را با فطرت پاک انسانی دمساز می‌داند و معتقد است که انسان‌ها همگی، انسان‌ها می‌خواهد که به

فطرت پاک و سلیم خود بازگردند و با تکیه بر آن، راه و مقدمات آسایش و راحتی خود و دیگر افراد جامعه را فراهم می‌کند؛

«یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله و قولوا قولا سديدا × يصلح لكم اعمالکم...» (حزاب/ ۷۱- ۷۰)
«ای کسانی که ایمان آورده اید، از خدا پروا دارید و سخنی استوار گوئید تا اعمال شما را به صلاح آورد.»

((وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (۱۳۹- آل عمران))

((سست نشوید، غمگین نشوید شما پیروزید اگر ایمان داشته باشید))

امیدواریم خدای سبحان به همگان قلب سلیم و تقوای کامل اعطا فرماید تا از معارف قرآن و سخنان اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) بهره‌مند گردند.

((این اثر تقدیم می شود به حضرت قائم امام زمان (عج)، اهل البیت (ع)،

روح پرفروش امام خمینی (ره)، رهبر معظم انقلاب آیت الله خامنه ای (مد ظله العالی) و

شهدای گرانقدر اسلام به خصوص شهدای قرآنی، ساجده و محمد فرزندان عزیزم و برادر عزیزم که

جان خود را برای صیانت و امنیت این مرز و بوم نثار کردند)).

خلاصه‌ای از رزومه مؤلف:

مؤلف از مرتلین، مفسرین و مربیان قرآنی در موزه آموزش (تجوید، روخوانی و روانخوانی) و از فعالان تخصصی قرآنی در زمینه تجوید، آموزش و وقف و ابتدا می‌باشند. در موزه تدریس ایشان به مدت شش سال متوالی از اساتید دانشگاه پیام نور استان و به مدت یک سال از اساتید علوم قرآنی دانشگاه آزاد اسلامی وامد یاسوج مشغول به فعالیت بودند. همچنین در زمینه تخصصی مؤلف هائز سه کتاب درموزه قرآنی، دو مقاله ISI، دو مقاله علمی و پژوهشی و پنج مقاله علمی ترویجی و در زمینه قرآنی دو مقاله علمی پژوهشی و بیست و شش مقاله در کنفرانس‌های ملی و بین‌المللی می‌باشد. ایشان همچنین توانستند با افتخار عنوان پژوهشگر برتر قرآنی را از ادارات کل ارشاد و فرهنگ اسلامی و سازمان تبلیغات اسلامی استان کسب نمایند. کتاب حاضر حاصل تلاش سال‌ها تحقیق و بررسی مؤلف در شناخت معارف امور قرآنی درموزه اصلاح جامعه امور زندان بوده که با اتکاء و اتصال به خداوند باری تعالی به این مهم دست یافته است. امید است با مطالعه این اثر ما را در رفع نواقصات این مجموعه یاری نموده تا بتوانیم بیش از پیش برای صیانت از اوامر و دستورات الهی به فصوص کتاب مقدس قرآن گامی موثر برداریم.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده:.....	۱
فصل اول: کلیات تحقیق	
۱-۱- مقدمه.....	۳
۱-۲- بیان مسأله.....	۶
۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۸
۱-۴- اهداف تحقیق.....	۱۰
۱-۵- سوالات تحقیق.....	۱۰
۱-۶- فرضیه های تحقیق.....	۱۰
۱-۷- روش تحقیق.....	۱۱
۱-۸- قلمرو تحقیق.....	۱۱
۱-۹- محدودیت ها و مشکلات تحقیق.....	۱۱
فصل دوم: تعاریف و ادبیات تحقیقی	
۲-۱- قرآن.....	۱۳
۲-۲- انسان از منظر قرآن کریم.....	۱۴
۲-۳- زندان.....	۱۵
۲-۴- عناوین مرتبط با واژه زندان.....	۱۵
۲-۵- زندان در ادبیات فقهی و حقوقی.....	۱۸
۲-۶- تعریف زندان در آیین نامه های زندان.....	۲۰
۲-۷- اقسام زندان ها.....	۲۳
۲-۸- زندان از دیدگاه قرآن.....	۲۵
۲-۸-۱- واژه سجن.....	۲۵

۲۵.....	۲-۸-۲- واژه حبس.....
۲۶.....	۳-۸-۲- واژه امساک.....
۲۶.....	۴-۸-۲- واژه نفی.....
۲۶.....	۵-۸-۲- واژه ارجاء.....
۲۷.....	۹-۲- اصلاح.....
۳۰.....	۱۰-۲- اصلاحات در فرهنگ قرآن.....
۳۱.....	۱۱-۲- تقابل افساد با اصلاح.....
۳۲.....	۱۲-۲- اصلاح طلبی، گرایش فطری.....
۳۳.....	۱۳-۲- اهمیت و ضرورت اصلاح گری از نظر قرآن.....
۳۹.....	۱۴-۲- اهمیت اصلاح اجتماعی از منظر قرآن.....
۴۱.....	۱۵-۲- کاربرد و انواع اصلاحات در قرآن.....
۴۲.....	۱۶-۲- مفهوم وسیع فساد.....
۴۳.....	۱۷-۲- زندان در قرآن.....
۴۴.....	۱-۱۷-۲- حربه کهنه تهدید صالحان به زندان.....
۴۵.....	۲-۱۷-۲- زندانی اسوه قرآن.....
۴۷.....	۱۸-۲- زندان، مجازات مجرمان.....
۴۹.....	۱۹-۲- مجازات اخروی.....

فصل سوم: مبانی و مشروعیت زندان در اسلام و قرآن کریم

۵۱.....	۱-۳- فلسفه پیدایش و ضرورت زندان (فلسفه وجود زندان).....
۵۲.....	۲-۳- مشروعیت زندان از نظر اسلام.....
۵۳.....	۳-۳- مبانی مشروعیت زندان در قرآن کریم.....
۵۳.....	۱-۳-۳- آیه ۴۳ از سوره مایده.....
۵۳.....	۲-۳-۳- آیه ۱۵ از سوره نساء.....

۵۴	۳-۳-۳- آیه ۱۰۶ از سوره مائده.....
۵۴	۳-۳-۴- آیه ۵ از سوره توبه.....
۵۴	۳-۴- مشروعیت زندان از نظر سنت معصومین (ع).....
۵۵	۳-۵- اجماع بر مشروعیت زندان.....
۵۶	۳-۶- مشروعیت زندان از نظر عقل.....
۵۷	۳-۷- قوانین زندان در اسلام (حقوق زندانیان).....
۵۸	۳-۷-۱- توجه و دقت در حال زندانیان.....
۵۸	۳-۷-۲- مراعات نیازمندیهای زندانیان.....
۵۸	۳-۷-۳- ضامن بودن زندانیان در صورت کوتاهی و زیاده روی.....
۵۹	۳-۷-۴- لزوم مراعات شیون دینی و مذهبی زندانیان.....
۶۰	۳-۸- مجازات زندان از دیدگاه شرعی و فقهی.....

فصل چهارم: روش‌های اصلاح جامعه زندانی از منظر قرآن

۶۶	۴-۱- شیوه‌های اصلاح از دیدگاه قرآن.....
۶۹	۴-۲- رابطه انقلاب و اصلاح.....
۷۰	۴-۳- شیوه‌ها و روش‌های اصلاحات قرآنی.....
۷۰	۴-۳-۱- وجود طرح و نقشه.....
۷۰	۴-۳-۱-۱- نصیحت و روشنگری.....
۷۱	۴-۳-۱-۲- مجادله.....
۷۲	۴-۳-۱-۳- برخورد عملی.....
۷۳	۴-۳-۲- وجود مصلح آگاه.....
۷۶	۴-۴- پیامدهای اصلاحات.....
۷۸	۴-۵- اصلاحات، هدف بعثت انبیاء.....
۸۱	۴-۵-۱- نقد نظریه.....

۴-۶- گرانیکاه و مرکز ثقل اصلاحات..... ۸۴

۴-۷- اصول و مبانی اصلاحات..... ۸۶

۴-۸- مصادیق اصلاحات قرآنی و اسلامی..... ۸۸

۴-۹- مدعیان دروغین اصلاحات..... ۹۱

۴-۱۰- ویژگی‌های جامعه مطلوب از دیدگاه حضرت علی (ع)..... ۹۳

۴-۱۱- اصلاح و تربیت..... ۹۸

۴-۱۲- اهداف اصلاح و تربیت در زندان..... ۱۰۰

۴-۱۳- عوامل اصلاح تربیت..... ۱۰۳

۴-۱۴- اهمیت اصلاح اجتماعی از منظر قرآن..... ۱۰۹

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۵-۱- نتیجه گیری..... ۱۱۳

۵-۲- پیشنهادات..... ۱۱۵

منابع..... ۱۱۷

چکیده:

اعمال زندان یکی از شیوه‌های پیشگیری از جرم و مجازات مجرمین و خطاکاران است با توجه به وضعیت سیاسی و اجتماعی صدر اسلام زندان به معنای اصطلاحی فعلی وجود نداشته است بلکه مانع تصرفات مجرم می‌شدند و او را در حضور صاحب حق نگه می‌داشتند. نوشتار حاضر، به بررسی روش‌های اصلاح جامعه زندانی در لسان قرآن و سنت و دیگر منابع می‌پردازد و با کمک آیات و روایات معتبر و تفاسیر مرتبط، پاسخی روشن و مستدل به مشروعیت زندان داده است. قرآن کریم در آیات مختلف به این موضوع اشاره کرده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که در هیچ یک از آیات قرآن، از زندان به عنوان یک حکم شرعی یاد نشده است؛ بلکه برعکس، زندان تهدیدی از سوی است؟ آیا قرآن مجید مجازات زندان را تجویز و تایید کرده است یا اینکه آن را مورد مذمت و تقبیح قرار داده یا اصولاً به قرآنی، زندان و تهدید به حبس، حربه مستمندان و مستکبران علیه مصلحان و پاکان است یا مجازات مجرمان و بدکاران توسط در بحث زندان در قرآن به ترتیب از چند واژه استفاده شده است: سجن، حبس، حصر، امساک و احیاناً نفی. ۱- به زندان افتادن انسان صالحی همچون یوسف زنگ خطر فرو ریختن همه ارزش‌های اخلاقی در چنین جامعه‌ای است. این وظیفه همه صالحان خارج از زندان است که برای رهایی مصلحان قرآن و تفاسیر و همچنین کتب فقهی نشان می‌دهد که از جانب برخی مفسران و فقیهان حداکثر چهار آیه مجازات شرعی زندان روشن است که از این عبارت هیچ حکم فقهی نمی‌توان استفاده کرد.